

מוחה למגש להשבות מוחה העולם, והסכים הקב"ה בוה על ידו שהקדמים בקרבתות אפרים לפני מגש. כי' והמדריש מקדמים לזה המאמר ממר חנוכה שם הותיר שמן ביום ח' עושה מדורה בפני עצמו משום שאיתקצאי למצוותן, היינו שאל תאמר שמהווים לשם דברי סופרים מהמת סיג ונדר, אבל לאחר שכבר נגמרה המצווה, לעשות על המותר קודש שתאמר איתקצאי לא, מחדש המדריש שוגם כן אסור משום שאיתקצאי למצאותו, כי' וחביבן דברי זקנים כמו מצות מן התורה (עי' *שיה"ש* ב' א' ושהש"ר שם). כי'

הא הוא מפושע ישראל שאין מקיים דברי חכמים. רק יש לומר שהקב"ה מסכים לצידיקים ולכל תלמיד חכם בדורו לקבל את העבורה כרצונו, והוא שיסוף הצדיק היה רוצה כמו שהצדיק רוצה שהיה מנשה מקודם היינו לשכוה מוחה העולם, אשר על זה נקרא מנשה כי שני אלקים כל עמלין, ואחר כך יהיה נעשה פירות שהוא אפרים, הפרני אלקים, אבל יעקב אבינו ע"ה שהוא כלל כל ישראל היה רואה שהוא קשה ואי אפשר כך, לבן הקדמים אפרים למנשה שהיה נושא פירות בארץ עני ואחר כך יבוא

חנוכה

היו"ט של חול כמו חנוכה ופורים המה מחוקים, ומהמת זה גופא שהמה יו"ט של חול. כי' ראש חדש טבת, אתה בשם מהר"ל מפארג ז"ל (עי' אור חדש עט' קכ) ששמו טבת כי הימים מתחילה בו להתרבות על הלילות, ויל' כי הארץ הנם מאירה את אור הטבע, שאור

כח ומעלת ימי החנוכה

הרבי מפשיסחא זצ"ל אמר, שחנוכה ופורים מחזיקים את בני ישראל בגלות, כי הם ימים טובים בימות החול, והם יותר קרוביים אל האדם.^a [שם חנוכה נתן לבני ישראל כדי להשair כח לכל הדורות].^b

כב. ועי' באמרי אמת חנוכה (הרץ' ל' ח): יוסף כתיב נייר אהיו (בראשית מט ט), והיה קדוש ועובד ה' ונתרומט מעולם והוא לנטר, ובן הקדמים מנשה שהוא כל עמל' ואת כל בית אבי, היינו לשכוה כל עניי העולם הזה. אבל יעקב הבין להיפך שהכל ישראל לא יכול להיות כה, והקדמים אפרים שהוא על שם כי הפרני אלקים באرض עני, היו נס כאשריהם נקיים לנטר.

כג. וראה באמרי אמת מקע' (הר"ז) וז"ל: שאלו הותה המצווה רק מטעם סיג ונדר לא הייתה קדושה בהמותר, רק מפני שהוא מצוה בעצם יש בנה קדושה והוקצה למצאותו.

כד. כתבי חסידים, שיח שרפי קודש ח"ג (קלב). וראה באמרי אמת חנוכה (הרץ' ל' ז): בשם אוז"ל, הלא בשאיינו מקיים מצות וקניהם נמצא שהוא מפושע ישראל, ומאי קמ"ל. אולם התכוונה שלא לומר שהוא מטעם נדר וסיג אלא שהוא תורה עצמן, וכך צריך להיות בדעתך על פי התורה אשר יוריך, ואיתא חביבין דברי סופרים מרבני תורה, ע"ש.

א. אמרי אמת לפורים (הרפ"ג, הרץ'). וכן באמרי אמת חנוכה (לא דוע השנה ל' ה), פני מנחם נר שני דחנוכה (תשנ"ד), נר שלישי דחנוכה (תשנ"ג), ועוד. ושם נר שני דחנוכה (תשנ"ג): כי חנוכה ופורים מחזיקים את ישראל בגלות עד ביאת המשיח. ועי' שפת אמת ליקוטים לחנוכה (ר"ה בפסקתא) וז"ל: אמרו רבותינו הקדושים זע"א, כי חנוכה ופורים הם מחזקים אותנו בגלות. וככ"ב בארץ צבי (קהלתקב) פקודי: הרה"ק הר"ם זצ"ל מנור הניד, כי ישראל בגלות אין להם קיום רק מתנוכה ופורים.

ב. פני מנחם נר רביעי חנוכה (תשנ"ג).

ג. וראה בבית ישראל חנוכה (תשנ"ג ל' ד): וזה עני שאמור החידושי הר"ם זיל' שם חנוכה ופורים

הנזכה על שם החינוך. כתיב (תהלים ל אב) מזמור שיר חנוכת הבית וכוי' ארוממך ה' כי דיליתני, פירוש דיליתני לשון שפלות, ולשון הנבאה והרמה, ט כמו שאמר אדרמו"ר מפרשיסחה זל' מגביה שללים, אף שמשפיל גאים, מכל מקום מגביה שללים שייחו נבוחים כמו שם שללים ושישארו בשפלותם, והוא מדת דוד המלך ע"ה ששמו דלא"ת לשון דלות (ע"י שבת קד.), והו"ז לשון המשכה על שם ריבוי האור, ומכל מקום נשאר דל ושפיל במקדם, וכן יהודה שהשם כולל בו ונשאר דלא"ת גם כן, היפוך דואג שאחר הו"ז שהוא המשכה נעשה א' ונתנאה, וזה עצמו רוממות אל (תהלים קמט ו) מה שהאדם יודע שהכל מהשי"ת, ולכן ביכולתו לומר ארוממך ה' כו', וזה עניין החינוך, כי בהתחלה יודע הארכ שהוא מהשי"ת ויש לו בושה והכנע, והחינוך מועיל להיות מORGן בזה שיישאר הכנעה זו לעולם, וכן שכותב (משל' נב ו) חנוּך לנער כו' גם כי יקון כו', וכמ"ש הרב זצ"ל [מפרשיסחה] על והשיגך כו' (דברים כה ב) שהברכות ישוגך, שייגנוו אותך כמו שהוא, שלא ישנה על ידייהם על ידי גנות ח"י, והוא פירוש יקר. גם החינוך מועיל שלא יתיישן הדבר, וכייד תמיד ההתחדשות כמו בהתחלה, שאף שיבוא לידי הרgel מכל מקום יהיה תמיד התחדשות, וזה שכותב גם כי

הطبع בראשטעטלט נאתק [-מסתר], ولكن מלחמת שאיתה (הענית לא) שבטיו באב הוא יו"ט שתחש כחה של חמה, בא אור הום של חנוכה בהחילה החודש, שמתשות כחה של החמה על ידי הארתה אה"ח 1234567 ע"ל אור הطبع. ז'

טבת מלשון הטבח הנרות (ע"י שמota ל ז. ה' [לנקות את הפולת]. י'

איתא בגמ' (שבת כא): לשנה אחרת קבועם כו', וקשה למה לא קבוע מזד. ויש לפרש, דהנה בכל החגים והמועדים כמשמעות זמנה נתעורר עניין הנם והארה של יו"ט ההוא, כמו בכל פסח נתעורר עניין יציאת מצרים, וכן בולם, וליאת לא רצוי קבוע מתחילה לדורות כי שמא לא יתעורר עניין הנם הוה אחר כך בכל שנה ושנה, רק בשנה אחרת כשראו שנתעורר שוב עניין הנם רחנוכה או קבוע נם לדורות. ז' כתיב (תהלים קיא ד) זכר עשה לנפלוותיו, כי הקב"ה עשה זכר להנס שיהיה מאיר תמים, כמו שאיתה בווה"ק (אמור אג') שם יו"ט שנקרה על שם האור כמו שכותב (בראשית א ח) ויקרא לאור יום, ולכן בשראו בשנה אחרת שיש אור הנם הוה על כן שעשו יו"ט, כיון שהוא נם תמייד על כל שנה ושנה. י'

ימים טופים בחול, שאף בחול יובילן להרניש קדושת יו"ט. ד. כתבי חסידים (לו"ח טבת),شيخ שרפי קודש ח"ג (קלג). וע"ע במאמר א' לפרק' מקץ - חנוכה מש"כ בעניין זה.

ג. בית ישראל מקץ (חש"ט, חש"ב) בשם שפט אמרת. וראה עוד שם (חש"ב): בשם החידושי הר"ם זל', מבת כל החודש נמשך הכה להטיב את הנרות האורות.

ג.شيخ שרפי קודש ח"ה ליקוטי יהונתן (כו), וילקוט יוסף (כד).

ת. רשימות השפט אמרת זיע"א. וע"ע במאמרי תהילים עה"פ זכר עשה לנפלוותיו. ט. ובשפת אמרת חנוכה (מלח"א) כתוב: כי דליתני, הניד אאי'ז טו"ד צלה"ה בשם הרב מפרשיסחה ולה"ה כי פירוש דליתני הנבאתני, ונם לשון שפלות, והוא העליה במו שהוא בשפלות, וודח"ת. ושם תבוא (חרט"ט) כתוב: 'שמעתי מפי מו"ז זל' פ"י כי דליתני הוא לשון שפלות ולשון הנבאה ורוממות, ע"ש בעניין חנוכה. וע"ע שם חנוכה (חרט"ג) שambilא כן בשם הרד"ק. וע"ע להלן פר' צו (ו ב) עה"פ צו את אהרן מש"כ בזאת.

עוד יש לפרש הריגל בנה, היינו שמצוות הש"ת שנקראו נר כמו שכחוב (משל' ו כנ') נר מצוה וכו' וזה היה הריגלות אצל הארים, שלא היה צריך לחשנות עצמו לעשוות המצווה, שייהי זה פשוט אצלו שידע כי הוא חייב וכו', וזה היה קבוע בו שהיה מוכן תמיד להה, וכמ"ש הרב ר' ברוך זצ"ל על ויעש כן אהרן שלא שינה (במודר' ח ג בדש"), שלא היה צריך לעשות שניו בעגמו כנ"ל, והוא עד שיכלה רجل מן השוק וכו', היינו שיכלה וזה הריגל דשוק שהוא עניין עולם הזה, שלא יהיה נדבק בעולם הזה, רק עיקר הריגל והקביעות יהיה בדור מצוה כנ"ל, ובן תרומותיו שהוא גם כן סט"א, י' כמו שאמרו חז"ל (בר"ד ט"א) אשרי מי שראה מפלתו של טרמו. ז'

1234567 **נקרא** חנוכה על שם החינוך, והחינוך מהחנוכה היא לדורות, שבכל שנה נעשה מהארת הנם ומהארת הדלקה מהמצוה החינוך לקרב הארים אל הש"ת על ידי התורה כמו מאו ומקדם בעת הנם, וההתחלת הוא בכח חוק וצריך לשמר אותה על כל השנה, וזה דברי

זקון לא יסוד ממנה שישאר האור גם א', וזה שאמרו חז"ל (שבת כא:) גירסא דינוקותא מתקיימת, דמה שנשאר הטוב בלב האדם בינוקותה היינו בהתחלה שיש בה אור מתקיימת ונונן אור גם בשיקון ויתישן, והיינו חנן לנער כי נס כי יזקון וכו'. ועל שם זה נקרא נר חנוכה, שההדלקה מועלת להיות האור וההתחדשות מאור תמיד, זהה שאמרו חז"ל (עי' שם כב: ונרש"י) הריגל בנר חנוכה שיואר הנר בהרגילות, וזה טובל בשם רגלו (דברים לג כד) שיש התחדשות ברגילות, וזה השיעור שכחובו חז"ל (שבת כא:) עד שתכלה רגלו מן השוק רגלי תרומותיו, שיכלה וזה הריגילות שיבוא הדבר לידי זקנה שלא יאיר כל כד, י' וזה שאקרא היצור הרע זקן (קהיר ד ג) שambil הרביים לידי זקנה והרجل, אבל היצור טוב נקרא אוצר החכמה ילד וכו', וזה שאמרו (אבות פ"ד ט"ב) הלומר ילד וכו' היינו שתמיד הוא חדש אצל, כמו שאמרו ז"ל (דברים כו ט בדש") היום הזה וכו' שייחיו דברי תורה חדשים כאילו היום נתנו, ונר חנוכה מועיל לבנות והריגילות להוסיפה אור תמיד. ז'

ג. ראה באמרי אמת חנוכה (לא ירוע השהה ליל ז): נדרסא דינוקותא והוא חנוכה, בעניין שכחוב חנוך לנער על פי דברנו.

יא. ראה בשפת אמת חנוכה (חל"א ליל ה): אאי' מ"ר זצלה"ה פירוש הריגל בנה, להביא ההארת וההתחדשות אל הריגל. וכן פירש שתבלת רגלו, דכלייא ריגלא דתרומותיו, שהוא ג"כ לאסfir הריגל והטבע. וכן פירש נר לריגלי דביריה, טובל בשם רגלו, ודפחים. ושם (חל"ה ליל ד) כתוב: הריגל בנה הו"ל בנית הלמודי חכמים, דכתיב נר מצוה ותורה אור, אドוני מורי זקנו זיל פירוש להמשיך הארחה תוך הריגילות, פירוש שלא לעשות המצווה על צד הריגל רק בישוב הדעת וכו'.

יב. רשיימות השפת אמת זיע"א.

יג. וראה באמרי אמת חנוכה (חוט"ט ליל ג): איתא במדרש (בר"ד ט"א) וירש זרע את שער אויביו רבי אומר זו תרומה, אשרי כל מני שהוא במפלתה של תרמוד שחייב שותפת בשני חרכנות וכו' תרמוד קאי על היצור הרע, ואף שהיצור הרע מסתיר הכל ומכניהם הכל בריגילות, חנוכה יכולם להתגבר ולהתסידר הריגילות, וזה מה דאיתא עד דכלייא ריגלא דתרומותיו.

יד. רשיימות השפת אמת זיע"א. וראה עוד בשפת אמת חנוכה (חל"ב ליל ה) וז"ל: נודע מאמר אאי' מ"ר זיל על הריגל בנה, ושתבלת רגלו מן השוק, דכלייא ריגלא דתרומותיו, שהקל לבטל הריגילות והטבע על ידי הארץ נרות חנוכה. וראה עוד שם חנוכה (חוט"ט), ובאמרי אמת חנוכה (חוצ"ה ליל ז). ובשפתי צדיק תבואה (ט) כתוב: ושמעתי מפ"ק זקני מ"ר זיל שנר חנוכה מאיר להציג רגיל הטעע אשר נתעה בענייני שוק.

שהוא למעלה מהטבע יוכל לבוא לתשובה שקדמה לעולם.ⁱⁱ

נִמְצָחּוֹן הַמְלָחָמָה עַל הַיוֹנוֹנִים
עֵיקָר נִסְתְּרָה הַנִּכּוֹה מִהַּיּוֹדִים הַוְּנוֹזְלִים
וְנִפְרִים מִיד רְשֵׁעֵי יִשְׂרָאֵל, וְכֹל מָה
שָׁאוֹמְרוּם בְּשֶׁמוֹנָה עֲשָׂרָה וּבְבִרְכַּת הַמּוֹן בְּגֻסְמָה
בִּימֵי מְתַתְּיוֹ 'מִסְרָתָן גְּבוּרִים בַּיד חַלְשִׁים וּרְבִים
בַּיד מְעֻטִים וּטְמָאים בַּיד טַהֲרִים וּרְשִׁיעִים כֵּי
וְדִים בַּיד עֲוֹסְקֵי תּוֹרַתְךָ כָּלִם הַיּוֹרְשֵׁעֵי יִשְׂרָאֵל,
כְּמַשְׁמָעַ מִוּסִיפָּן.ⁱⁱⁱ

אַרְבָּעָ מְלָכִוֹת, כֵּל אַחַת הִיא כָּנֶגֶד אַוְתָּה אַחַר
מַהְשָׁם הַקְּדוּשָׁה, וַיְגַן הַשְׁתָּחוּוֹת נִתְקַנְּנוּ
כָּנֶגֶד יַגְפְּרִזּוֹת שְׁפְרִצּוֹן הַיוֹנוֹנִים בְּהַכְּלָל (מדות פ"ב
**מ"ג), הַיְינוּ שְׁתָגְבָרָה כֵּה הַקְלִיפה לְעֵשָׂות יַגְפְּרִזּוֹת
אֲפִילוֹ כָּנֶגֶד שְׁבָט לְיִהְמָדֵש. וַיְהִי הַאֲוֹן
יָזֵךְ דְּנָהְשָׁתָא (עַי שְׁמוּר לְהָה), וְכֹל שָׁאַנוּ כּוּרְעָן
בְּמוֹדִים נָעָשָׂה שְׁדָרְתָו לְנַחַשׁ (ב"ק טו), וְלֹכֶן נִתְקַנְּנוּ
יַגְפְּרִזּוֹת.^{iv}**

בְּפִמְוקָם נִכְןָן לְבּוֹ בְּטוּחָה בָּה' סְמֹךְ וְגַן' (תְּהִלִּים
קִיבְּזָה), סְופִי תִּבְכוֹת מִנְכֹּן עד סְמֹךְ
סְמֹךְ בְּכָל הַם אֲוֹתִוֹת חַנּוֹה, וְהַב' אֲוֹתִוֹת
מִהְתִּיכֹּות נִכְןָן וְסְמֹךְ הַם אֲוֹתִוֹת נִסְמָךְ, הַיְינוּ שָׁנָם

חו"ל (שבת בן: וברשי") הרגיל בנו חנוכה הוין לו
בְּנִים תַּלְמִידִי חַכְמִים, וּמְרוֹ שְׁלֹשָׁן הַרְגִּיל בְּנָה,
וְהִינֵּנוּ שְׁיוֹהֵה הַרְגִּיל בְּהַתְּחִדְשָׁתְךָ וּבְכָה הַתְּחִלָּתְךָ

חנוך רגילה (1234567)
לעוזר והתקומם

הַחִינְדָּק, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (תְּהִלִּים קִיט קָה) נֶר לְרָגִיל
דְּבָרִיךְ וְגַן, וּבְחִיבָּה (מִשְׁלֵי כְּבָה) חַנּוֹק לְנֶעֱרָה עַל פִּי
דְּרָכֶנוּ גַּם כִּי יְזִקְנֵן לֹא יִסּוּר מִמְנָה וְגַן, וְהַא הַנְּמֶה
שְׁהַחִינְדָּק הַוָּא עַל פִּי דְּרָכֶנוּ, מְכֹל מָקוֹם מְחַזֵּק
אַוְתָּה הַחִינְדָּק שָׁגַם כִּי יְזִקְנֵן לֹא יִסּוּר מִמְנָנוּ שִׁישָׁאָר
אַוְתָּה כָּה הַתְּחִדְשָׁתְךָ, וּמִמְלָא שָׁוֹרֵף כָּל
הַמְבָטְלִים, וּכְמוֹ שְׁהָוָא זָמָן מֵצָוָה נֶר חַנּוֹה עד
דְּכָלְיָא רִינְגָּלָא תְּרִמְוֹרָא (שבת כָּבָה) שִׁמְקַצֵּן
רְגִילָה.^v

חַנּוֹה הִיא חַנּוֹק לְהַרְאָה חַדְשָׁה שַׁוְכִינָה
בְּהַתְּחִדְשָׁתְךָ השָׁנָה.^{vi}

חו"ל רמו במשנה (ביבורים פ"א מ"ז) מַחְגָּן וְעַד
הַחַנּוֹה מִבְיאָה וְאַיְנוּ קּוֹרָא, וְלֹא אָמַרְוּ עַד
כְּה בְּכֶסֶלְוָה, רַק לְרָמוּ כִּי שְׁמָחָת הַחַג מַאֲיר עַד
הַחַנּוֹה.^{vii}

חַנּוֹה הִיא טֻוב לְתִשְׁוֹבָה, מְשׁוּם שְׁתִשְׁוֹבָה
קְרָדָמָה לְעוֹלָם (פסחים נֶר), וְהִיא שַׁהְוָא
מוֹטְבָע בְּעוֹלָם קַשָּׁה לְעוֹורֵר אַוְתָּה בְּתִשְׁוֹבָה [אֲשֶׁר
בָּאהּ מַחְזָע לְטַבָּע הַעוֹלָם], וּבְעַת הָאָרוֹת הַנְּמֶה

טו. כתבי חסידים, שיח שרפי קודש ח"ב (קמ"ט).
 טז. שפתוי צדיק לחנוכה (לו).

יז. שפת אמרת חנוכה (תר"ט). וראה עוד שם (תרמ"ד): **אָאָז מַוְרֵד וְלֹל** הראה רמו במשנה מתן וְעַד
הַחַנּוֹה מִבְיאָה וְאַיְנוּ קּוֹרָא, וְלֹא אָמַרְוּ עַד בְּהַבְּסֶלֶל, לְרָמוּ כִּי נִמְשָׁךְ הַחַג עַד חַנּוֹה.
 יח. כתבי חסידים, שיח שרפי קודש (קנ). וכענין זה כתוב בבית ישראל מקץ (חש"ד).
 יט. שיח שרפי קודש ח"א (חמא).

כ. כתבי חסידים, שיח שרפי קודש ח"ג (קלא). וע"ע שפת אמרת ליקוטים חנוכה (ד"ה ו"ה מצוה להנחתה)
 ו"ל: **בַּיּוֹם** ד'חנוכה **שְׁנָבוּר לִיּוֹן** **שְׁלָא בְּדַרְךְ הַטְּבָע בְּלָל**, יַגְעָנִים גַּדְעָנִים רְבָכּוֹת כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב רְשָׁ"י וְלֹל
בְּפִסְפּוֹק (רבירים ל' יא) מַחְזָע מִתְנִים קְמִזּוּ כִּי, וְהַהִיא בְּכִחְנִית קְנָהָה על יַגְפְּרִזּוֹת [בְּנֵן הַבְּנִתִּי קְצָת נֶבֶת]
מְלָשֶׁן אָאָז מַוְרֵד וְצַלְחָה שְׁאַנְיָי וּכְרָ שְׁבָן הַיּוֹתָה מִשְׁמָעוֹת לְשׁוֹנוֹ קְצָת].